

Vartiaisten Viesti

2 x 2007

YHTEYS SUKUUMME

Toimitussihteerin palsta

Palstalle voi lähettää uutisia, lehtileikkeitä, onnitteluja ja tervehdyksiä. Palstalla kerrotaan myös sukuseuran kuulumisia ja tiedotuksia.

SYNTYMÄPÄIVIÄ

24.7.2007 täyttää 85 vuotta

Katri Vartiainen Tuusniemellä. Hän kuuluu miehensä kunnallisneuvos Lauri Vartiaisen kautta Riistaveden haaraan.

14.7.2007 täyttää 80 vuotta

Aimo Vartiainen Rovaniemellä. Aimo kuuluu Kaavin Koskenalan haaraan. Hän oli 1990-97 sukuseuraveston jäsen.

19.8.2007 täyttää 80 vuotta

Maija Frilander os. Vartiainen Pieksämäellä. Hän kuuluu Kaavin Retuisen haaraan.

17.8.2007 täyttää 75 vuotta

Harald Edvard Vartiainen Helsingin Kannelmäessä. Harald kuuluu Västinniemen haaraan.

Lämpimät onnittelut päivänsankareille!

TIEDONJULKISTAMISEN ELÄMÄNTYÖPALKINTO 2007

Emeritusprofessori *Matti Klinge* on saanut tämän opetusministeriön myöntämän palkinnon, jonka tänä vuonna sai poikkeuksellisesti kaksi henkilöä. Kaikki muistanevat, että Matti Klinge on meidän "sukuun naitujamme" ja oli mm. viime kesäjuhilla esitelmöimässä meille Vartiaisista "savolaisessa väestöräjähdyksessä".

MUISTATHAN MUUTTAESSASI tehdä myös meille osoitteenmuutoksen, siten yhteytesi sukuun säilyy ja saat Vartiaisten Viestin uuteen osoitteeseesi. Jos sinulla on netti käytössä, löydät sieltä lomakkeen, muuten voit ilmoittaa muutoksesta meille esim. postista saatavalla ilmaisella kortilla.

KANSIKUVA

Kuva on otettu maaliskuussa 1914 ja se liittyy Antti Vartiaisen seuraavalla sivulla olevaan kirjoitukseen. Kuvassa on hänen isänsä sisarusarja ja kuvan tytöt ovat kirjoituksessa mainitut tädit. Antti on ex-esimiehemme ja hän on ollut muutenkin aktiivinen sukuseuran jäsen. Antti kuuluu Vartiaisten ns. Kiuruveden haaraan.

Ennakkotietoa Syysparlamentista

Vartiaiset ry:n sääntömääräinen vuosikokous ja Syysparlamentti 2007 pidetään 27.10. alkaen klo 12 Suomalaisella klubilla Helsingissä.

Esitelmän "Vartiaisia työssä" ääressä pitää "sukuun naitu", Olympiakomitean ex-valmennuspäällikkö, liikunta-neuvos (2003) *Heikki Kantola*, tässä lehdessä alkavan kaksiosaisen muistelmaan kirjoittajan Ilmari J. Vartiaisen vävy.

Heikki Kantolan pitkä ja näyttävä ura urheilun parissa alkoi v. 1961, kun hän valmistui voimistelunopettajaksi Helsingin yliopistosta. Sen jälkeen hän on toiminut erilaisissa valmennus-, koulutus- ja johtajan tehtävissä sekä kotimaassa että ulkomailla. Hän toimi myös Valmennus ja Kunto -lehden päätoimittajana 1981-92 ja on julkaissut urheiluaiheisia kirjoja. Hänelle on myönnetty SHL:n kultainen ansiomerkki 1980, Suomen liikuntakulttuurin ja urheilun ansioristi 1986, SVUL:n kultainen ansiomerkki 1989 ja Suomen liikuntakulttuurin ja urheilun kultainen ansioristi, 1996.

TOIMITUSSIIHTEERI TIEDOTTAA

Vartiaisten isännänviirit ovat loppuneet. Olemme lähiaikoina tilaamassa uuden erän. Tarkistakaapa oman isännänviirinne kunto ja mikäli on aihetta vaihtaa vanha kulunut viiri uuteen, niin ilmoittakaa siitä Martti Vartiaille (yhteystiedot takakannessa). Isännänviirin hinta on edelleen 85 euroa + lähetyskulut.

Muista myös syntymäpäiväsankareita tai muita lahjan arvoisia ystäviä/sukulaisia sukutuotteella. Sopivia lahjoja ovat mm. sukuriipus tai solmionpidike. Tai täyttääkö sukulaisesi kenties pyöreitä vuosia. Oletko ajatellut, että sukuseuran pöytäviiri voisi olla sopiva lahja päivän sankarille.

HUOM. Toimitussihteerin puhelinnumero on muuttunut, nro on 041 501 9306.

Sivulla 7 kerrotaan **Urpo Vartiaisesta**. Urpo kuuluu Liperissä 1669-1730 eläneen Antti Niilonpoika Vartiaisen jälkeläisiin.

TÄDIT - SUKURAKKAUTTA JA VELVOLLISUUDEN- TUNNETTA

Lapsuudessani 1940- ja 1950-luvulla perheemme eli Outokummussa vailla sukulaisten läheisyyttä. Jo 100 km Kuopioon, jossa isäni vanhemmat asuivat, oli tuolloin tavallisille autottomille ihmisille pitkä matka. Kummitätini Anna-Liisa asui perheineen Iisalmessa ja hänen sekä isäni vanhempi sisar, Kirsti-tätimme vuorostaan Helsingissä. Tätejämme tapasimme vain harvoin, ja he vaikuttivat silloin meistä lapsista hiukan pelottavilta ja siten kartettavilta henkilöiltä.

Kun sitten 1967 muutin oman pienen perheeni kanssa työni vuoksi Kuopioon, katsoi kummitätini velvollisuudekseen toivottaa meidät tervetulleeksi sinne. Hän oli itse leskeksi jäätyään muuttanut yksin takaisin Kuopioon, vanhaan kotikaupunkiinsa. Hänen ahkerat vierailunsa ilahduttivat perhettämme, ja erityisesti virkistivät vaimoani ja minua hänen kertomuksensa aikaisemmista vuosikymmenistä ja suvustamme. Monien aikalaistensa tavoin hän mielsi sukukäsitteen ennen muuta mieslinjan mukaisena. Niinpä hän katsoi velvollisuudekseen antaa kummipojalleen eikä jollekin omista lapsistaan, jotka kuitenkin olivat luonnollisesti lähinnä hänen sydäntään, vuonna 1840 syntyneen ukkinsa, kansakoulunopettaja Antti Vartiaisen perintökalleutena säilyttämänsä nuuskarasian sekä 1963 ostamansa Aarne Vartiaisen kirjoittaman kirjan ”Vartiaisten vaiheita 1500-luvulta lähtien”.

Kuopion jälkeen seuraava kotimme oli vuodenvaihteesta 1968/69 lähtien muutaman vuoden ajan Helsingin Munkkiniemessä saman kadun varrella, missä Kirsti-tätini asui miehineen. Tämä onnekas sattuma edesauttoi sitä, että tutustuimme paremmin myös hänen kanssaan. Tätini tunsu Vartiaiset ry:n toimintaa ja tähdensi muutamaan kertaan sen tärkeyttä, että joku Vartiainen myös meidän sukuhaarastamme osallistuisi yhdistyksen toimintaan. Yhdellä yhteisvierailullaan kummitätini kanssa hän suorastaan ”velvoitti” minun olemaan tuo joku. Kun muutama vuosi tämän jälkeen muutimme uudelleen Helsinkiin, muistutti vaimoni tästä ”velvoitteesta”, mikä osaltaan sai sitten minut hakeutumaan mukaan sukuyhdistyksemme toimintaan.

Kirsti-tätini teki itse arvokkaan työn kirjoittamalla koneella puhtaaksi isänsä muistiinpanoja sekä laatimalla omia kirjoituksia suvun aikaisemmista vaiheista ja henkilöistä. Hänen poikansa, professori Antti Saarialho puolestaan kokosi nämä äitinsä muistiinpanot ja kirjoitukset ja ystävällisesti lähetti Vartiaisia koskevista osista meille serkuille kopioita ja yhteenvetoja. Muun muassa joitakin vuosia sitten kokoamani kirjoitus tälle lehdelle vuonna 1836 Kiuruvedellä syntyneestä Abel Vartiaisesta pohjautui paljolti tähän aineistoon. Mutta valitettavasti Kirsti-tätini vei erityisen kunnian- ja velvollisuudentuntoisena ihmisenä vanhemmilleen antamansa lupauksen mukaisesti mukanaan hautaan tiedon ja perhesalaisuuden isomummoni, opettaja Genoveva Vartiaisen synt. Mozelli isästä, vaikka vanhin Vartiaisten puolen serkkuni kovasti pyysi häntä kertomaan tämän tiedon jälkipolville.

Kuopiossa asuessamme tutustuimme paremmin myös isäni nuorimpaan sisareen, Helmi-tätiini, joka ei ollut vielä syntynyt lehden kansikuvan ottamisen aikaan, mutta joka ansaitsee tulla mainituksi tässä yhteydessä siitä, että hän järjestelykykyisenä ja reippaana ihmisenä toimi Vartiaiset ry:n ensimmäisen kesäjuhlan emäntänä Kuopiossa vuonna 1950.

Kunnianosoitus tädeille!

Kesäterveisin

Antti Vartiainen

MUISTELMIA VARTIAISTEN VIESTIIN

Heinolassa 2.2.2007, Ilmari Wartainen

Lupautuessani Martin pyyntöön kirjoittaa Vartiaisten Viestiin muisteloita seitsemänkymmenen vuoden takaisista elämäni "Puolan vaiheista", moni mielenkiintoinen vaihe alkoikin palautua mieliin valokuvia selaillessa ja muutoinkin. En silloin joulukuun alkupuolella vuonna 1937 arvannut, miten ratkaisevia ja yllättäviä vaiheita elämäni kannalta elin. Että lukijakin pääsisi "kärryille", tai tässä tapauksessa paremmin "ladulle", on minun syytä hieman selvittää elämäni aikaisempia vaiheita.

Lapsuusvuosina, synnyin vuonna 1913, Suomi oli Venäjään kuuluva Suuriruhtinaskunta ja niinpä Sortavalassakin oli venäläinen varuskunta. Isäni Eliel Wartainen, vuodesta 1900 lähtien Sortavalan Lyseon voimistelun lehtori, oli Suomen itsenäisyyssaatteen innokas kannattaja ja toimi erittäin aktiivisesti niin lyseon poikien kuin kaupunkilaistenkin parissa. Pahimpana sortokautena jopa "Siperia" uhkauksen saaneena! – Kun pikkupoikana näin, kuinka päivittäin ryssän sotilaita ja santarmeja marssi kotimme editse Karjalankadulla, ei hyvältä tuntunut, olinhan kotona pienillä korvillani kuullut jo monenlaista maailman menosta.

Kun Suomi itsenäistyi, tammikuussa venäläisen varuskunnan ollessa vielä Sortavalassa, punakaartilaiset yrittivät saada heiltä aseita. Sortavalan suojeluskuntalaiset pikaisesti kutsuttiin kokoon ja he estivät aseitten luovutuksen. Tilanne kehittyi uhkaavaksi ja lopulta päättyi siten, että venäläisille sotilaille taataan turvallinen junamatka Venäjälle, mutta aseet varastoineen jäävät suojeluskunnalle. – Tämä johtikin siihen, että Sortavalassa ei vapaussodassa ollut aseellisia taisteluja. – Isäni suojeluskunnan esikuntaan kuuluvana oli näissä toiminnoissa mukana, jännitys säteili kotioloihinkin. Näin minäkin, pikkupoika, tajusin jotain suurta tapahtuvan. Ei enää ryssän sotilaat ja santarit marssineet kotimme edessä.

Tällaisen varhaisnuoruuden kokeneena isänmaa-käsite ja velvoitteet olivat selvinneet, ja niinpä aluksi partiopoikana ja vähän myöhemmin suojeluskuntapoikana sai itse toimia samassa hengessä. Kun lisäksi osallistuin liikuntaan monipuolisesti, lukiolaisena alkoi jo tulevan elämänuran valintakin tulla ajankohtaiseksi. Tietenkin liikunnanopettajan ura kiinnosti, kiitos isäni hyvän esikuvan. Mutta lentoupseerin urakin tuntui houkuttelevalta. Sortavalan lentoasema oli ollut aikaisemmin aivan meidän naapurissamme ja olin saanut läheltä seurata lentoaseman touhuja ja lentokoneiden lentoja. Syksyllä 1930 ollessani VIII luokalla, tuli lentäjän suuntaan lisäsykettä. Yllättäen lentokapteeni Upari, lentoasema "Kasinhännän" päällikkö tuli kotiin luokseni matematiikan lehtorini Penttisen neuvomana ja selvitti syyn. Hän aikoi osallistua yksityisoppilana kevään ylioppilaskirjoituksiin ja tarvitsi opetusta matematiikassa. Penttisellä ei ollut aikaa ja hän oli kehottanut kääntymään minun puoleeni. Hän oli itsenäisyyden alkuvaiheissa päässyt VII luokkaa käytyään kadettikouluun ja nyt hän halusi suorittaa yotutkinnon. – Hetken nikoteltuani ja neuvoa pideltyämme suostuin. Ja kun keväällä kaikki meni onnellisesti, Upari iloisena hihkaisi: "Nyt Ilmari lähdetään lentämään!" Niin sitten hänen kanssaan eräänä kauniina päivänä kahden hengen sotilaskone avo-Riponilla kiertelimme Sortavalan, Valamon ja Laatokan itä- ja länsirantojen yläpuolella. Se oli niin upeata, että pyrin vapaaehtoisena ilmavoimiin. Kesäkuun kiintiö oli kuitenkin jo täynnä, vasta tammikuussa pääsisin 19 vuotta täytettyäni. Kyllähän se hieman harmitti tiedon saatuani, mutta pian harmit unohtuivat, kun armeijan laivasto ilmoitti lehdissä ottavansa ylioppilaita kesäkuussa palvelukseen, johon kuului alokasajan jälkeen laivaston ensimmäinen RUK kurssi, josta osa suoritetaan SUOMEN JOUTSENEEN ensimmäisellä valtameripurjehduksella. – Sinne pikaisesti lähetin hakupaperit! Ja sinne hyväksyttiin – meriitteinä paitsi matematiikan ja liikunnan kiitettävät arvosanat, myös toiminta meripartiolaisena ja suojeluskuntapoikana.

Monipuolinen laivastovaihe sisälsi ainutlaatuisia kokemuksia, upeata purjehdusta, myrskyä ja tyyntä, haaksirikkokin, pasaatituulen leppoisuutta, päivätasajan hellettä ja Merenhaltija Neptunuksen seurueineen suorittaman riemastuttavan päiväntasaajakastetilaisuuden, jonka kasteöljyä, tervaa ja koneöljyä, sai viikkokaupalla putsata "sieltä ja täältä". Alkumatkan kommelluksista johtuen Amerikan puolelle purjehdus jäi ja käännyimme kohti Eurooppaa. – No, Joutsenen matka ei kuulunut tämän kirjoitelman aiheisiin. Monissa mielenkiintoisissa satamissa ja paikoissa saimme sentään käydä.

Asepalvelu jatkui vielä kesällä tykkiveneillä, miinanraivaajilla ja rannikkolinnakkeilla. Syksyllä 1932 laivaston aliluutnanttina sitten siviiliin. Valitsin silloin myöskin opettajan uran – voimistelunopettajaksi Helsingin Yliopiston Voimisteltulaitokselta. Opiskeluaikana harrastin monenlaista, lauloin Ylioppilaskunnan laulajissa YL:ssä, pelasin jääpalloa mestaruussarjassa, telinevoimistelua, hiihtoa ja laskettelua, Karjalaisen Osakunnan ja Oulunkylän Suojeluskunnan mukana kaikenlaista.

Valmistuttuani opettajaksi olin alkuun Sortavalassa. Jo kesällä 1936 laivasto kutsui kertausharjoitukseen Laatokalle harjoittelemaan tykkilaiiva Aunuksen päällikkyyttä. Talvi 1937 menikin hiihdon merkeissä. Ensin Vierumäen Urheiluopistolla ja sitten Hiihtoliiton houkuttelemana koko loppupalvi Lapissa pääpaikkana Enontekiö ja hiihto- ja laskettelualueina Ounastunturi, Lumikero ja Pallastunturikin. Nämä kurssit ja leirit olivat laatuaan ensimmäiset Suomessa. Silloin ei ollut vielä kurssikeskuksia eikä hotelleja. Matkantekokin Muonion ja Enontekiön välillä, noin 50 kilometriä, tehtiin porokyydillä. Ainutlaatuinen elämyshän oli kokea tuo Lapin lumo, uljaat tunturit, koskematon luonto ja rauha.

Keväällä palasin Sortavalaan, menimme Annikin kanssa kihloihin ja vietimme ihanan kesän ja suunnittelimme jo häitäkin ensi tammikuulle. Mutta siihen tulikin yllättävä muutos! Joulukuun puolesavälissä tuli minulle puhelu Suojeluskunnan Yliesikunnasta ja siinä kapteeni Haltiavuori kertoi puolalaisten kääntyneen heidän puoleensa tiedustelulla, voisivatko he suositella suomalaista hiihdonopettajaa Puolan Suojeluskunnan, armeijan ja hiihtoliiton hiihtokursseille nyt alkavaksi talveksi. Ja nyt hän kysyy: Olisinko halukas ja valmis lähtemään, mikä tapahtuisi jo heti Tapanin jälkeen? – Ensi reaktioni oli: "Ohoh!" Sitten sanoin, että olen kyllä halukas, mutta asia on nyt niin, että olen kihloissa ja häät on suunniteltu tammikuulle. Siihen Haltiavuori hihkasi heti: "Menkää Jouluna naimisiin ja otatte vaimon mukaan, sehän olisi hieno häätmatka." Ilmoitin, ettei meitä ole vielä kuulutettukaan, eikä kolme kertaa enää ennättäisi. Tähän Haltiavuori heti tokaisi, että jos valtakunnan etu vaatii, voidaan vihkiä vähemmälläkin kuulutuksilla. Hän oli valmis toimittamaan sellaiset todistukset, että kirkkoherra kyllä vihki. – Hienoa, yritetään, vastasin, mutta pyysin vuorokauden aikaa vastaukselleni ottaakseni yhteyttä morsiameeni, joka oli tilapäisesti Viipurissa, sekä myös kirkkoherraan.

Kaikki järjestyi hienosti ja niin Tapanina meidät kuulutettiin toisen ja kolmannen kerran. Klo 15 meidät vihittiin ja klo 18 nousimme yöjunaan ja häätmatkamme alkoi. Aamulla Helsingissä kapteeni Haltiavuori oli asemalla vastassa ja tervehdystemme jälkeen sotilaallisesti selvitti ohjelmamme: ensin menemme hänen kotiinsa viemään tavaramme, siellä vietätte myös ensi yön, päivä on varattu asioiden hoitoon ja illaksi meidät on kutsuttu häällällisille Puolan sotilasasiamiehen kreivi, eversti Losin, jonka vaimo on suomalainen, kotiin. Huomenna on sitten lähtö eteenpäin Oihonna laivalla. Minä huolehdin

teistä siihen saakka. – Kiitollisina kuuntelimme ohjelman ja jännittyneinä jäimme odottamaan iltaa, tosin toimitellen kiireellä monia asioita. – Kun sitten aika koitti, menimme Haltiavuorten kanssa Losin upeaan kotiin, jossa ystävällinen ja alusta alkaen välitön Losin pariskunta loi illasta meille ainutlaatuisen häätjuhlan hienoine häätaterioineen ja iltamyöhään kestäneine jatko-kesteineen.

Seuraavana päivän alkoi sitten matka kohti Puolaa, ensin laivalla Tallinnaan, sieltä junalla eteenpäin. Puolan raja-asemalla meitä vastassa oli puolalainen upseeri, jonka tehtävänä oli opastaa meitä Warsovassa, jossa pysähtyisimme vuorokaudeksi joihinkin virallisiin tilaisuuksiin menoa varten. Parissa korkeassa esikunnassa siellä vierailimme, hyvää huolta pitivät meistä. Seuraavana päivänä meidät opastettiin sitten Zakopanen junaan.

Meille oli varattu paikat ensimmäisessä luokassa, joten saimme rauhassa nauttia nuorenparin onnesta ja välillä seuraila myös matkan varrella ohittamiemme vanhojen historiallisten paikkojen kuten Krakovan, entisen kuninkaallisen kaupungin maisemia, ennen kuin laajojen peltomaitten jälkeen korkeat Karpaattien vuoret tulivat näköpiiriin ja lopulta Zakopane uljaan Tatra-vuoren juurella. Siellä olivat isännät vastassa ja ottivat meidät hoiviinsa ja veivät meidät hiihtoleirialueelle, joka oli muutaman kilometrin päässä kaupungin ulkopuolella. Se oli ihanteellisen hiihtoalueen reunalla ja majoitusta varten oli siellä useita karpaattimaisia hirsitaloja. Yhteen niistä, puolalaisen hiihtomestari

Karpielin kotiin, meidät majoitettiin. Ennekuin varsinaiset kurssitouhut alkoivat, Zakopanen Suojeluskunnan ja Puolan Hiihtoliitonkin iso pomo, kapteeni Wladislaw Kasztlewicz (*kuva vasemmalla*) kutsui meidät upeaan kotiinsa tuliaispäivällisille. Ystävällinen perhe valloitti kyllä meidät välittömyydellään, eikä yksin ihmiset, vaan myös heidän pieni suloinen pekingeesikoiransa "Smoku". (Aikanaan meillekin tyttäreni toivomuksesta hankittiin pekingeesi ja se sai aatelinimensä lisäksi kutsumanimen "Smuku".)

Zakopanen hiihtoleirillä oli ensin Puolan parhaita hiihtäjiä, myöhemmin myös nuorempia tulevaisuuden toivoja, jopa erikseen harrastelijoitakin. Alkututustelujen jälkeen touhut sujuivat jo hyvin, saksankielen taitava tulkki selvitti suulliset ohjeet ja havaintoesimerkit eivät tulkkia tarvinneetkaan. Luonnollisesti alusta pitäen rupesin opettelemaan yhtä ja toista tärkeää puolaksikin. – Vapaa-aikoina tutustuimme Zakopaneen ja sen vilkkaaseen talviurheiluelämään. Vierailujakin oli. Kasztlewicz'eillä kävimme useammankin kerran. Oli muitakin kyläpaikkoja. Lie uteliaisuus ollut joihinkin syynä – katsotaan minkälainen pariskunta kaukaa pohjoisesta, Suomesta asti, on tullut Zakopaneen, mies jopa opettamaan hiihtoa! Tulkkimme Heyduk oli myös opettaja, Krakovasta kotoisin. Ystävällisesti hän vei meidät eräänä pyhätienoona kotiinsa Krakovaan. Saimme tutustua myös vanhaan upeaan Vavelin kuninkaan museolinnaan. Mykistyneinä katselimme valtavia tauluja, freskoja ja muita taideteoksia. Itse kaupunkikin oli nähtävyys. Toista tuhatta vuotta vanha kaupunginosa ja yksin juutalaisten asuttama nurkkaus Krakovassa olivat mielenkiintoisia nähtävyyksiä, kuten vanhat kirkotkin.

(jatkuu seuraavassa numerossa)

Koulunkäynnistä Rääpyällä, Inkerinmaalla – mieleen ja muistiin tulevia asioita

Oli vuosi 1928 syksy, koulut alkoi ja niin meni pieni Helmi Vartiainen, 8 vuotias, Maria Tattin oppilaaksi. Alku oli hyvin mieluinen, sain ystäviä ja pidin opettajasta. Pääsin joulujuhlaan, näytelmä oli nimeltään "Rati riti rallaa tuli talvi halla". Vuoden alussa alkoi tapahtua, se oli 1929. Opettaja Maria Tatti sanoi, että minun pitää ruveta toisten joukkoon pioneeriksi. Isäni oli jo varoittanut, että mihinkään en saa myöntyä mitä opettaja ehdottaa. Ja tästä alkoi pienen Helmin rankka aika.

Kun lähdimme koulusta tuntien päätyttyä pois, pojat seurasi minua Myllyojan sillalle, ottivat laukun polkivat jalkoihinsa kirjat jokeen. – Minä pakoon, toisella puolella jokea oli isän veljen Paavo Vartiaisen iso talo. Huusin Anni tätiä avukseni. Hän tuli, otti rikkinäisen laukun poikien käsistä pois. Tätini torui poikia. Pojat nauroivat, he oli opettajan asialla "kulakin pentu" oli ensimmäinen kauhistus. Seuraava aamu – itkin, en lähde kouluun.

Isä lähti mukaan, oli hyvin hiljainen. Huvila joka oli viiden kilometrin päässä koululta, oli kotimme. Kun mentiin koululle, opettaja Mari Tatti otti isän vastaan vastenmielisesti. Kuulin kun opettaja huusi, "tyttö pioneeriksi, liina kaulaan jo tänään". Isä huusi "ei ikinä", – opettaja ei sietänyt isän vastustamista. Ja niin isä otti kädestäni kiinni, sanoi "et saa opettajalle niitata". Eikä isänikään sanonut opettajalle näkemiin.

Sitten alkoi uusi kausi koulun käyntiin. Pietarissa oli tuttava perhe. Kesäisin asuivat huvilalla meidän kanssa. Heillä oli yksi ikäiseni poika, tällä pojalla oli kotiopettaja. Minä olin siellä asunnossa samalla oppilaana pojan kanssa. Tämä ei kestänyt kauan, alkoivat vaikeudet. Sen jälkeen kun isäni veli Matti Vartiainen katosi meiltä kotiinsa mennessä, eikä hänestä kuultu enää koskaan. Isä otti minut Pietarista kotiin. Kysyin miksi, isä sanoi, lähdemme Suomeen. Aikaa meni kauan ennen kuin pääsimme. Seuraava koulu oli Kaavilla, siellä olin ryssä. Aikaa ja muutama vuosi oli mennyt, kävin kolme luokkaa nopeassa tahdissa. Olisi paljon asiasta kerrottavaa. Erittäin raskaalle tuntuu edes tämä saada paperille. Nämä asiat olivat vasta alkua pelolle ja ahdistukselle, jota oli kestettävä siihen aikaan.

Helmi Piispanen os. Vartiainen

Mopon selkään satoi tai paistoi

Joensuulaisen Urpo Vartiaisen tarina

Urpo Vartiainen (52) työura on ollut värikäs. Kauppiaana hänet tuntevat kaikki, mutta vain kuukauden ajan hän ehti työskennellä synnyinseutunsa Mönnin-Selkien tietyömaalla. – TVH:lla olin töissä, alaikäinen kun olin, mestarin vastuulla. Palkka oli puolet parempi kuin A-Marketissa, josta rapsahti kouraan 350 markkaa kuussa. Olen syntynyt Mönnissä nuohoojan/lossarin poikana. Isän jäätyä eläkkeelle seitsenhenkisen perhe muutti Kontiolahden Selkielle, mistä käsin hän kävi töissä Joensuussa mopolla satoi tai paistoi ja oli pa vuodenaika kesä tai talvi.

Merkittävä historian lehti kääntyi lokakuun 2006 lopulla, kun Urpo jäi ”työttömäksi” yli 35 vuotta kestäneen työuran jälkeen. – Yhtäjaksoisesti lähes 36 vuotta jatkunut, kaupan alalla tekemäni työura päättyi lokakuussa 2006. S-ryhmä osti keväällä 2006 ruotsalaisomistuksessa aikaisemmin olleen Spar-ketjun. Osuuskaupparyhmä olisi halunnut muuttaa Spar-kaupat oman merkinsä alle, mutta Pohjois-Karjalan osalta kilpailuvirasto ei sitä hyväksynyt. Sparin liikekiinteistöt ja muut liiketoiminnot S-ryhmä joutui myymään Tradeka-ketjulle, joka vastaa Euromarketien, Valintatalojen ja ketjun pienempien Siwa-yksiköiden toiminnasta.

– Itsenäisenä Spar-kauppiaana Suvantokadulla Joensuussa aloitin toukokuun 8. päivänä 1993. Kaikki meni hyvin siihen asti, kunnes Sparin ja S-ryhmän solmima kauppaa julkistettiin. Sparin toiminta muuttui kaupan julkistamisen jälkeen salamyhkäiseksi, toteaa Urpo. Entisissä puitteissa Sparin nimen alla toiminta oli avointa. S-ryhmälle omistuksen siirtyessä oli puutteita jopa tavarantoimituksissa. Tilatessa tavaraa ei välttämättä tiennyt, mitä tavaraa tuli vai tuleeko mitään. Suvantokadun IsoEdun muutos Tradekalle tiesi Valintatalon tuloa.

Enimmillään neljä kauppa

Enimmillään Urpo piti yhtä aikaa neljää kauppa. – Pääliike on ollut koko ajan Suvantokadun IsoEtu, jossa olin jo peräti kolmastoista kauppia. Aikanaan kauppiaat tai myymälänhoitajat vaihtuivat tuhkatieheän. Liike on toiminut myös useilla eri nimillä. Silloin kun minä pääsin töihin Suvantokadulle varastomieheksi, kaupan nimi oli A-Market ja sen jälkeen Kirsikka ja vielä Joensuun IsoEtukin. – Kävin kysymässä töitä vasta pari viikkoa toimineesta A-Marketista silloiselta kauppiaalta Jaakko Kontkaselta. Kannatti käydä, sillä pääsin ja jäin töihin siltä seisomalta 8.5.1971 ja tässä samassa työpaikassa olin koko ajan. Omana kauppana aloitin, kas kummaa sekin sattui 8.5.1993 eli vuosi vaihtui mutta päivä oli sama. Suvantokadun jälkeen ja sen ohella Spar-kauppoja Karsikossa Pajakadulla, Papinkadulla ja Kontiolahden kirkonkylällä. Papinkadun liike on nyt S-market ja Kontiolahden Valintatalo. Pajakadun myymälästä tuli Siwa. – Itseäni lukuun ottamatta kaikki työntekijät siirtyivät Tradekan palvelukseen vanhoina työntekijöinä. Tosin Tradeka on sanonut osan työntekijöistä irti vedoten tuotannollisiin ja taloudellisiin syihin? (vaikka heidän tuloksensa oli plussalla huomattavan summan, mutta osuustoiminnallahan onkin eri lait kuin yksityisellä??)

Urheilu aina lähellä sydäntä

Urheilu on omien ”mukuloiden” harrastusten myötä ollut aina sydäntä lähellä. Urpo on ollut pitkään useiden, pääasiassa palloilujoukkueiden, mutta myös yksilölajien urheilijoiden merkittävä taloudellinen tukija (esimerkiksi Jukka Keskisalo). Urpon sponsoroimia joukkueita ovat olleet muun muassa Jokipojat, Jippo, JoPS, Riverball, Riento, Prihat ym. – Kun nämä kauppahommat nyt loppuivat, niin pitänee tarttua entistä tormakammin talkoomieheksi urheiluhommiin, (uutena vuotena myimme ilotulitusraketteja).

– Caravaanari olen myöskin. Matkailuautolla kesäisin matkustelemme ympäri Suomea, lapsista nuorin on mukana.

– Poliisiryhmässäkin olen mukana, kuulun myöskin yhdistyksen hallitukseen. JoPS:in hallitukseen kuulun myöskin. Jospa sitä minullekin vielä jostakin töitä löytyy kun ei tuo eläkekään vielä kymmeneen vuoteen tule!

Perhe: aviopuoliso Eeva, lapset Tiina, Teemu, Tuomas ja Henni (lisäksi lemmikkejä koira Nonna ja marsu Vili). Asutaan omakotitalossa Joensuussa. Sukuviiri liehuu lipputangossa.

Hyvää Kesää Suvulle, toivottaa Urpo!

VARTIAISTEN VIESTI

Yhteys sukuumme

ISSN 0787-9792

JULKAISIJA

Vartiaiset ry, HELSINKI

TOIMITUS

Päätoimittaja Arja Melartin
E-Mail: amelarti@welho.com
Toimitussihteeri Martti Vartiainen

OSOITEREKISTERIN HOITO, SUKUSEURAN JA TOIMITUKSEN POSTIOSOITE

Martti Vartiainen, Laaksokuja 5 C 30,
02400 KIRKKONUMMI
Puhelin: 041 501 9306
E-Mail: martti.vartiainen@pp.inet.fi

TOIMITUSNEUVOSTO

Arja Melartin, Kristiina Koskivaara, Lauri Vartiainen

SEURAN TOIMIHENKILÖT

Esimies, hallituksen puheenjohtaja Kristiina Koskivaara
Puhelin (09) 452 4247
E-Mail: kristiina.koskivaara@nic.fi

Hallituksen varapuheenjohtaja Lauri Vartiainen

KOTISIVU

<http://vartiaiset.nettisivut.fi/>

PANKKIYHTEYS

Sampo 800017-60354

Jäsenmaksu- ja osoiteasiat (osoitteenmuutokset) sekä tuotetilaukset pyydetään lähettämään mieluiten kirjeitse (tai myös sähköpostilla) Martti Vartiaiselle.
Lehteen tuleva aineisto kirjeellä/sähköpostilla toimitussihteerille tai sähköpostilla päätoimittajalle.
Myös muut lehteä koskevat asiat Martti Vartiaiselle.

ILMOITUSHINNASTO

1/1 sivu 100 €, ½ sivu 50 € ja ¼ sivu 25 €

Lehti ilmestyy neljä kertaa vuodessa: maaliskuu-, kesä-, syys- ja joulukuussa

PAINOPAikka

Multiprint, Helsinki 2007